

22.4.2014

Asia: YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta tehty valinnainen pöytäkirja; määräaikaisraportointi; lausuntopyyntö

Ihmisoikeusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta tehdystä valinnaisesta pöytäkirjasta.

Tietoisuuden lisääminen (Art. 8 b)

Lapsen oikeuksia koskevaa sopimusta ei tunneta Suomessa. Varsinkin lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta tehdystä valinnaisesta pöytäkirjasta on hyvin vähän tietoa. Tietoisuuden lisääminen vaatii resurssien kohdentamista ja ihmisoikeuskasvatuksen priorisoimista. Ihmisoikeusvaltuuskunnan suositusten mukaan ihmisoikeudet on sisällytettävä kaikkeen kasvatukseen ja koulutukseen Suomessa.¹ Ihmisoikeuskasvatus ei kuitenkaan toteudu hyvin päiväkodeissa/varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Lasten tietoisuus oikeuksista ja relevanteista ihmisoikeusinstrumenteista (kuten lapsen oikeuksien sopimus ja sen valinnainen pöytäkirja) ovat heikkoja. Kasvattajien ja kouluhenkilökunnan kyky antaa sukupuolisensitiivistä ja ihmisoikeusperusteista kasvatusta on riittämätöntä. Ihmisoikeuskasvatus onkin jäänyt Suomessa pitkälti järjestöjen vastuulle.

Lasten ja nuorten parissa työskentelevät tahot tarvitsevat koulutusta niin sopimuksesta ja sen valinnaisesta pöytäkirjasta sekä yleisemminkin lapsen oikeuksista.

Koulutuksen tarve (Art 8 para 4)

Haitallisia käytäntöjä ja perinteitä, jotka altistavat lapsia hyväksikäytölle, esiintyy myös Suomessa. Sosiaali-, terveys-, koulu- ja muun relevantin ammattihenkilötön kyky tunnistaa ja puuttua valinnaisen pöytäkirjan alle kuuluviin lasten oikeuksien loukkauksiin (lasten myyntiin, lapsiprostituution ja lapsipornografiaan) on ratkaisevaa.

Pakko- ja lapsiavioliitot voidaan nähdä osana lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta tehdyn valinnaisen pöytäkirjan alaa, sillä sopimus kattaa myös haitalliset perinteet, jotka altistavat lapsen hyväksikäytölle. Pakkoavioliitot ovat osana laajempaa kunniaan liittyvää väkivallan ongelmaa, jota ilmenee myös Suomessa. Tämä koskettaa myös Suomessa asuvia tyttöjä ja poikia. Sosiaali- ja terveysministeriö teetti vuonna 2012 materiaalin kunniaan liittyvän väkivallan viranomaiskoulutukseksi. Hallitusohjelmassa mainitaan myös kunniaan liittyvän väkivallan tunnistettavuuden lisääminen Suomessa. Koulutusmateriaalin toimeenpano lisäisikin viranomaisten kykyä tunnistaa myös lapsiin kohdistuvaa hyväksikäyttöä, jonka taustalla on kunniaan liittyvä väkivalta ja esimerkiksi pakkoavioliitot. Tätä koulutusmateriaalia ei ole kuitenkaan käytetty, eikä sen toimeenpanoa ole resursoitu.

Ihmisoikeusliitto pitää välttämättömänä, että kunniaan liittyvän väkivallan koulutukset resursoidaan ja kunniaan liittyvän väkivallan tunnistettavuutta lisätään viranomaistahojen keskuudessa hallitusohjelman lupauksen mukaisesti.

---

¹ Ihmisoikeuskeskus, 2014, ”Ihmisoikeuskasvatus ja -koulutus Suomessa”, s.29, Ihmisoikeuskeskus, Helsinki

Tutkimuksen ja tiedon tarve

YK:n lapsen oikeuksia koskevan sopimuksen valinnaisen pöytäkirjan 12 artikla antaa ohjeistuksen raportoimiseen ja kattavaan tiedonkeräämiseen. Raportointiohjeissaan lapsen oikeuksien sopimusta valvova komitea korostaa, että tilastotietoa tulisi kerätä niin, että siinä huomioidaan sukupuoli, alue, ikä, kansallisuus ja etninen tausta.

Suomen lapsiväestö on moninaistunut. Tietojen kerääminen erityisesti haavoittuvassa asemassa olevista lapsista ja heidän oikeuksistaan valinnaisen pöytäkirjan teemojen alla on tarpeellista.

Lapsikaupan muodot, jotka esiintyvät osana laajempaa kunniaan liittyvää väkivaltaa (kuten pakkoavioliitot tai niiden uhka) vaativat erityistä selvittämistä. Monissa muissa Euroopan maissa (ml. Ruotsissa) tutkimusta on jo tehty. Ihmisoikeusliitto teki vuonna 2010 selvityksen maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten lähettämistä vanhempien kotimaahan. Ihmisoikeusliiton selvityksen mukaan syyt ulkomaille lähettämiseen ovat sukupuolittuneita.² Tyttöjen kohdalla avioliiton järjestäminen keskeinen syy miksi tyttöjä lähetetään Suomesta. Joissain tapauksissa viranomaisten tietoon on tullut pakkoavioliittoja ja näiden epäilyjä.

Ihmisoikeusliitto pitää erittäin tärkeänä, että kunniaan liittyvän väkivallan laajuus ja sen yleisimmät muodot selvitetään Suomessa.

Lainsäädäntö (Art 9 para 1)

Suomen avioliittolainsäädännön mukaan avioliitto perustuu vapaaehtoisuuteen ja vihkimismenettely on säädetty turvaamaan avioliittoon sitoutumisen vapaaehtoisuutta. Avioliittolain mukaan vähimmäisikä avioliitolle on 18 vuotta. Sekä Ihmisoikeusliiton että muiden järjestöjen työn seurauksena tiedossa on, että pakkoavioliitot ja mahdollisesti myös lapsiavioliitot koskettavat myös Suomessa asuvia henkilöitä.

Suomessa ei ole avioliiton mitätöintimahdollisuutta, toisin kuin monissa muissa maissa, vaan avioliitto voidaan purkaa vain avioeron kautta. Tämä ei huomioi sitä, että avioliitto oli alun alkaenkin laiton. Avioero on monissa yhteisöissä edelleen tabu monissa yhteisöissä.

Ihmisoikeusliitto pitää tärkeänä, että avioliittolakiin varmistetaan avioliiton mitätöinnin mahdollisuus.

Helsingissä huhtikuun 15. päivänä 2014

Ihmisoikeusliitto ry

Päivi Mattila
pääsihteeri

Lisätiedot: Sini Maria Heikkilä, vaikuttamistyön ja hallinnon koordinaattori,
sini.heikkila@ihmisoikeusliitto.fi, p. + 358 44 738 6738

---

² Ihmisoikeusliitto, 2010, ”Selvitys maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten lähettämistä vanhempien kotimaahan tai toiseen maahan väliaikaisesti kasvatettavaksi tai asumaan”, s. 4